

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринков. ч. 10, II. пош.
Конто пошт. шваб. 143322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в праго 450 гол.
За границею:
В Америці і дозв. Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.
Голландії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 3 ш. фр., Чехо-
словаччині 30 к. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси і гол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІН.
СТРАШІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Рекорд.

Львів, 26 січня 1928.

Травневий переворот у Варшаві ініціював завзяту боротьбу з партіями і партійництвом. А що представником цієї „суспільної недуги“ був сойм, то та боротьба перш усього проявилася в поборюванні соймів, а підірванні його поваги і значіння, в зведенні його функцій до ухвалення для уряду повноважень. Колись це сталося, офіційно і зближені до них чинники вийшли з резерву. Обмежувати „діяльність“ законодавчих установ до відкривання і негайного закриття сесій, уряд замкнувся в чотирьох стінах президентських декретів і адміністративних розпорядків — так, немов би паперовими декретами і розпорядками можна було обхопити всю всебічність і різноманітність життя, його потреб і вимог, світ ідей і змагань. Зате офіційні і півофіційні чинники повели рішучу боротьбу з партіями і партійництвом, думуючи в той спосіб укріпити свою владу на довшу мету, позбавляючи конкуренції.

Більшовики, змагаючи до „соціалістичного ладу“ шляхом соціалістичної нівеляції, поборюють суспільні класи, розкладають, розселяють поодинокі суспільні верстви. Так діється в добі закріплювання влади, утвердження диктатури. Азальогічний процес, хоч на іншому підкладі, на іншій основі, переводять і невідомі диктатори. Вони нищать, розкладають партії, як виразників неприйнятності для диктаторських адептів світогляду, як означену величину суспільних вартостей. Але з моментом, коли приходить будувати, творити, рахуватися з вимогами життя, наступляють поворотні хвилі. Більшовики в практиці акціують суспільні верстви, самі творять класи (Неп, опертя на середняках і залицяння до заможного селянства), а міщанські диктатори творять „свої“ партії.

Цей процес припливу і відпливу суспільно-політичного моря відбувся теж і в Польщі. Тільки з тою різницею, що старі партії не згинув, не пропали; лише деякі з них приослабли, роздвоилися, підірвані процесом безпартійного партійництва. Висловом цього своєрідного процесу, посереднього між диктатурою лівою (комуністичною) і правою (фашистською), є широкий, розтягнений фронт партійництва в сучасній Польщі. І це сталося в добі боротьби з партіями і партійництвом. Доказом цього є зголошення 33 державних лист до сойму (з пропущенням 9-ки) і 21 лист до сенату. Є не без сумніву рекорд у розвитку партійництва, є це карикатура розвитку громадянства, є це вислів про тисливий до намірів „реформаторів“.

Серед тих 33 листів маємо 19 польських, 6 українських, 6 жидівських, і блок непольських народів і і руську (російську). Однак кількість листів не вичерпує кількості партій. Навпаки, в поодинокі блоки входить по кілька або й кільканадцять партій, часто соціально і національно різних, як напр. „Блок непольських народів“ або у блок непольських народів. Таких блоків маємо вісім, а саме: Безпартійний Блок співпраці з урядом (число листів 1), Блок непольських народів (18), Нац.-державний блок пра-

ці (21), Вибірчий Блок українських соціалістичних селянських робітничих партій (22), Блок католицько-народовий (24), Польський католицький блок польського людського стороництва Пяст і христ. демократії (25), Український виборчий блок селянських робітників і працюючої інтелігенції „За Землю і Волю“ (28) і Загально-жидівський національний виборчий блок до сойму і сенату (33). Коли прийняти, що в кожний блок у пересічі входить по три партії, то доведеться підвищити число партій 16 схованими в блоках партіями, отже до числа 49. Крім того деякі листи, хоч і виступають під суцільною назвою (як напр. ППС), по суті є виборчими блоками. Правда, серед виставлених листів деякі з них є фіктивні. Особливо торкається це лист комуністичної партії, яка з огляду на загадкове становище уряду хоче в той спосіб утриматися на поверхні виборів. Ці фіктивні партії неутралізують інші партійні угруповання,

об'єднані блоками або й суцільними списками. Таким чином не переборщимо, коли скажемо, що у виборах до польського сойму бере участь кругом 50 політичних партій. Але на цьому не кінчається цей предлогий занюган. Реєстр державних листів уже замкнений, але список оточених листів ще відкритий. Не виключено, що деякі партії, які не встигли „зорганізуватися“ до 25. січня, „зорганізуються“ до 3. лютого і зголосяться до поділу виборчої до-бичі.

У виборах 1922 р. було зголошено 21 державних лист до сойму, а до кінця виборчої акції витримало на становищі — тільки 19. Тепер же маємо 33 державних лист з 50 партіями, а реєстр їх ще незамкнений. За п'ять літ, а особливо за останні півтора року (від травневого перевороту) великий „поступ“. В добі боротьби з партіями і партійництвом справді нечуванний рекорд.

Перед виборами.

На фронті передвиборчої кирилі.

Українці Східної Галичини беруть участь у виборах до польських законодавчих установ перший раз. Здавалось би, що цей перший виборчий акт до польських законодавчих установ повинен бути парадним згідно, оскільки та гідно. Здавалось би, що така мета як здобуття умовленого і до того та основні польського обов'язуючого виборчого закону умовленого національного представництва наших західних земель повинна скупити усіх в одну нерозривну, сильно внутрі національним циментом сполучену фалангу. Здавалось би, що всім синам нашої безталанної Батьківщини мусить присвічувати при тих виборах великий же в старовину латин. lex patriae suprema lex. Здавалось би, що погодиться між собою всі національні українські партії, здавалось би, що підпорядкують всі свої партійні амбіції найвищому імперативові нації, здавалось би, що зливаються в ім'я національної перемоги всі плазмі упереложення, хвилюю болячі забудуть за минаємості і гризати та давати послах голови однієї української крові, що зимає від усіх в ім'я біологічних законів єдності в боротьбі. На жаль, сподівання і розумки не здійснилися. Партії пішли до виборів окремо. І будуть себе взаємно поборювати, взаємно злізати серед виборчої курави-самісінькою однією лавою йти проти зовнішнього протиника, який цими виборчими герцями українських партій тільки радіє. Важко погодитися в таким станом, коли мова про партії. Та далеко важче, далеко болючіше бачити як наліз не партії (що воем мають точно сценарізовані політичні програми та вишлювачі з них виборчі гасла), а й поодинокі гуртки та котеріки і наліз — це найстрашніше! — деякі невідомі одиниці роблять виборчу політику на власну руку, не дають стриму своїм анархічним інстинктам та добираються за всяку ціну майбуття.

Вони то підшмавляються під усеї істину і й неістину партії, то видають себе за безпартійних (партії, мовляв, за тією для таких отаманчиків) та йдуть між парів, щоб ширити розбрат, розвешувати сили, сліти шевіру, словом руйнувати та злізати все, що могло б забезпечити нашу перемогу при тих виборах. Для них наслідок, що був би якийсь результат з цих виборів, що був би якийсь

спіт, заступає їм унові потребу консолідації національних сил. Яому, точно сценарізовану політику ідеологію, що нахлещала на них обов'язки, заступає їм аласне „я“. Воно в них протиставляється толктивізм, писаним програмам, громадським цілям народів. Вони поназ усе! Вони „індивідуальності“, що не вміють уже ні в рамках націоналістичної консолідаційної змагань, ні в рамках національної традиції, ні в рамках звичайної простої людської. Це „Донкішоти націоналістичності“ не „націоналізму“, це словом націоналістичні руйніники, отаманчики.

Таких понапартійних чи безпартійних „мелічів“ по деяких виборчих округах немало. Там виступають вони перед виборцями навіть як націоналістичні мученики, як жертви, яким належить за „мук“ рекомендації у виді польського мандату до польського сойму. Звати їх по імені? Хіба не треба? Якщо вони будуть не читати, або не слухати читати, то зрозуміють, що до них не відносяться. А як слухати, то перебавлять з того відповідні висновки. Якщо ні, то називають їх тоді для увіковічення, для передачі поколінням їх імен та прізвищ. Чуємо про них вже давно, що входять павіть у переговори з поодинокими партіями на місцях, що висувають ультимати в роді таких, щоб свої особисті (не політичні) протиники, але

Артистична кнайпа у Львові.

Всі ми відчували її недостатку. В дні, коли зникло старе „Гемелко“, а відтам каварна „Штука“ і „Шнайдер“ брали Аполліна, розпоршене у Львові не мало такої пристані, відки можна би „плити по океані альюголю у захистній острії“. І наразі є, стоїть твердо і мовний без аступу мовою П оглядає. Стара фірма М. АТЛЕСА з Ринку, що має такі самі добрі традиції як і горілки, власного виробу, при своїй кімнаті до снідань, що пам'ятає ще добрі традиції короля Цешка, винаймувала три нові кімнати з виразною тенденцією створити з неї артистичну кнайпу в якийсьрачному стилі. Подбав за те арт.-малар проф. Антін Процайлансч, якому передали зайнятіся малюнком стін і обстановкою. Старий лев декоративного мистецтва, відомий із своїх славних праць у всі Польщі створив копівську назву, повну гармонії та інтимного настрою. А що люди люблять страшне назви, тому певно тиснутисьмуть „двері та вікнами“, щоб побачити щось, чого Львів досі не мав. У неділю відсвяткували відкриття нашої альюголю-мистецької станиці. Гостинні господарі приймали величезну гурт осіб із урядових кол, інтелектуальних і артистичних. Заява додавати, що чимало гостей мусіло на другий день звернутись за поміччю до „Комітету для залитих“.

при тому одекларованих партійників у-морталювати з громадському житті, не кажучи вже про політичне. Прямують offerti від „лівих“ партій, щоб позитим від них прихилили відірватися зовжже на те, щоб повернути до „безпартійності“. Нарешті торжественно зрікаються кандидатура, але знов на те, щоб себе дати висунути на кандидатську анету від них, лезт вони зчора зрікалися і віднекувалися.

Вони, мовляв, не хотять, але наразі хоч! Аражкують у тія цілі віз, підготовляють їх так штурхо, щоб без їх присутності мовляв, наразі такі їх примуси кандидувати. Словом „мученики“. „Страдали“ досі за народню справу, а від тепер „страдають“ від народу, що не дає їм спокону. Але не знов тільки тому, щоб описати, перебувати з бодом тергове насильство на жит (але насильство відкине бо принале від народу), а тим більшою насолодою „віддати всі свої сили“ для добра тогож таки „мистецько-рачного“ народу, але вже при посіданні мандату. Ось до чого дозвучується деякі „націоналісти“ на місцях і то навіть у найбільше загрозених для нас виборчих округах. Самозрозуміла, що з програми такого апаріату треба звести в нас безпомешу боротьбу. Від якої не віджаємося ніколи і ми.

Ще про наше візантійство.

I.

Порушення п. В. Панейком справа нашого візантійства на сторінках „Діла“ в статті з дня 7. січня 1928 р. гідна дійсно більшої уваги і тому не від річ буде виміна галок на тему, яка, як слушно зауважує автор, нийється тісно з формуванням духовно-культурних проявів нашої Батьківщини.

Підходячи з іншої точки погляду, а саме з історично-органічного, до нашої теми, я дозволяю собі висловити дещо відмінні погляди на питання повстання й ділення візантійської культури на українських землях. При тому зазначаю різноразно, що висловлення цієї теми в короткій статті є неможливе й неможливе.

II.

Вплив візантійської духовної культури мав безперечно свої позитивні й негативні сторони. Однак ніх не можна зачислити до негативних сторін візантійської культури ширення духа анархії і розкладу.

Як відомо візантійська культура сформувалася в добі Юстиніана на основі чисто римських і від аходу переняла цілу свою теократично-абсолютистичну державно-полі-

* Натанька ці я вже частіше писували а саме в розвідці: „Vizantinsche Denkmäler auf dem Gebiet der Ukraine“. Jahrbuch der Kulturgeschichte der Slaven. N. 1. Band I. H. 1. 1927. (Vorträge der Sogienkirche in Kiew und der Erbschneiderei in Czernybir). Belvedere 1927 u. „Схід України“. 1928 VII—X.

ткуну систему. Отже вже в самих початках візантійської імперії, яка була тільки перенесенням римської імперії на схід — про дух анархії та розкладовості говорити не можна. Те саме відноситься до піків X, XI, XII, XIII, себто до часів, на які припадає експансія візантійської культури та цивілізації на наших землях. Навпаки — думаю, що це річ історично неоспорима, що дух державного авторитаризму з домішкою теократизму, дисциплінуючий вплив східної церкви, переємності цих же самих прикмет західної церкви, відбився дуже позитивно на формуванні нашої Княжої Держави. Без цього впливу тяжко азагалі собі подумати сотворення першої русько-київської Держави.

Коли натомість говорити про анархію, то вона була радше плебінним проявом тих полукочових племен, які тоді нашу землю замешкували, а яких до організаційних вищих державних форм примусили з одного боку своїм збройним завоюванням північні варяги, з другого боку ними перенята стара візантійська культура. Отже з нормансько-варяжського завоювання і з візантійської культури випливає у нас не анархія, не розклад, а навпаки — дисципліноване організування й уніфікація в залізні кліщі держави й церкви полукочових мешканців нашої Землі, які самі не зуміли витворити у себе зорганізованих державних форм.

Але до адисциплінування релігійно-духового життя наших предків причинилася без сумніву найбільше своїм впливом візантійська духовна культура. Усунення поганського „визначення“ і многовірства на наші території — це саме заслуга нової візантійської духовної культури.

III.

Були й негативні сторони впливу візантійської культури. Пробиваються вони в певнім нахилі до теократизму, який зв'язував та узалежнював церкву від держави.

„Коли релігія нахилиється завоювати силою завоювання, то тоді не релігія служить опорою державі, а навпаки: держава служить опорою релігії. Іншими словами: держава не встает

тоді органічно в місцеву національну культуру, а місцеве об'єднане церквою громадянство, а прищеплене місцевим масам механічно свою культуру і свою організацію громадянства винищує силою новою організацією держави. Повну залежність влади духовної від влади світської бачимо в таких випадках азагалі, а в нашій Київській Державі зокрема. Тому проти татарського напору наші київські князі не потрапили зорганізувати свого рода хрестоносного походу; вони не змогли використати для боротьби за державу всіх культурних, духовних і моральних сил цілого громадянства, цілої нації, бо це християнство було механічно накинута ним масам державою“.

Так характеризує незвичайно починаючи студію Вячеслава Липинського п. з. „Релігія й Церква в історії України“ негативну сторону впливу візантійського теократизму, появу, яка привела рівнож до упадку саму візантійську імперію.

Причина витворення того теократичного устрою у Візантії лежить між іншим і в тому, що ядра погансько-римської держави християнська релігія не зуміла зовсім засимілювати. Не витворилася тут рівновага між владою церковною і світською, а навпаки — церковна влада підпала під вплив влади візантійських імператорів. Процес протилежний, як у західній Європі, де духовна влада в наслідок упадку світської влади мала перевагу.

Але ця негативна сторона візантизму всеж таки не переважає над тою позитивною ролю, яку в кінцевім результаті сповнила експансія візантійської духовної культури на наших землях.

„По упадку Держави Київської місцева православна церква хоч трохи незалежилася від влади світської і в той спосіб наблизилася до мас та збільшила свій авторитет моральний, духовний — свою здатність творити органічну культуру, здатність організувати громадянство“ — зауважує далі В. Липинський.

І дійсно з тої вже не механічно прищепленої, а місцево засимілюваної візантійсько-східної духовної культури виростають органічні основи наших уже місцево-національних державних формацій: Га-

лицько-Волинської та Литовсько-Руської Держави.

Не можна рівнож відмовити східній церкві й позитивних сторін у нас в новітніх часах, коли то в XVII, стол. нововідроджувалася українська православна церква поволі еманіпувалася з під впливів всеросійського візантійського теократизму, правда, під сильним впливом зашої церкви, від якої вона перабрала цілкішу організацію, дисципліну й дух активності.

Отже на всякий випадок, не закриваючи очей на слабкі сторони східної церкви (а деж їх нема в творчій людського духа?), що випливають з її історично-детермінованого, від західно-європейського культурного розвитку відмінного положення — ми мусимо признати їй дуже позитивні, будуючі вартості.

IV.

Не апотеозую візантійської культури та її експансії на наших землях є переняті ці мої замітки, а мірилом її історичної ролі, яку їй судилося у нас відіграти. Не можна отже відкидати того всього творчого та будуючого, що у нас в історії вже було, а що рівнож, коли ми хочемо жити державно-історичним життям, мусить бути вихідною точкою будуючого життя. Історичний досвід каже нам обережно й поволі відкидати те, що не оправдалося в нашій історії, автоматично зберігати і розвивати те, що було творче та будуюче“).

Теократична система візантійської церкви, перенята нашою Княжою Руссю, а опісля в іще яркіших формах державною російською (синодальна церква), показала в часті шкідливою для нашого державного розвитку. Еманіпація від цього впливу в часах Литовсько-Руської Держави й опісля в добі Гетьманщини була позитивним здобутком. Ясна отже річ, що від позитивного виходячи, треба будувати будучність. Але рівночасно зрозуміла річ, що того, що було позитивне в східно-візантійській церкві, як її дисциплінованість, її моральна

*) В. Липинський: Листи до Братів Хліборобів про ідею та організацію українського монархізму.

та етична вартість. Її авторитетність, не можна тому враз із тими слабшими сторонами відкидати.

V.

Оте мої замітки відносилися до східної православної України. Ніж їх не можна прикласти до Західної України, а передовсім до Східної Галичини.

Греко-католицька церква в Галичині є витвором того культурно-духового дуалізму, який в наслідок відмінних історичних обставин існував на наших західних землях. Емуляція двох культур: західно-римської та східно-візантійської, яка тут уже має свою стару традицію, є явищем історично-органічним, яке нищити без шкоди для цього організму не можна і не слід.

І тут я з шан. автором погоджуюся, коли він уважає роботу наших т. зв. неоправославних „поступовців“ у Східній Галичині чи в Америці наскрізь шкідливою. Бо без сумніву кожне насильне, отже не-природне, анорганічне уніфікаційне змагання, чи то політичне чи культурно-духове на наших територіях супроти тут витворених різниць культур — в часі нашої теперішньої бездержавності — є наскрізь шкідливе.

Релігійний хаос, боротьба всіх проти всіх, сектанство, розбиття і руїна — ось неминучі наслідки ширення православ'я в Східній Галичині.

VI.

А висновки з тих коротких заміток? Схід та Захід наче в перехрестінім огні стикаються на нашій території. З тим мусить рахуватися кожний, хто бажає знайти шлях ліпшої будучності як у політично-громадянському, так і в культурно-духовому житті нашої Батьківщини. Ані поборовавши Заходо Сходом, ані Сходу Заходом, не вийдемо з зачарованого кола нашої руїни. Тільки наших руїн а минулим цього найяснішим доказом. Ані радикальним звизантищенням, ані радикальним златищенням не побороємо руїни — а навпаки — причинимося, як це вже в нашій історії враз було, до поділу Батьківщини на впади

М. ВОЗНЯК.

Іван Белей в зносінах із Олександром Кониським.

6)

„За Ваш відчит обнімаю і цілую Вас“, дякуючи писав Кониський до Белей в листі без дати, користаючи з нагоди, що була можливість переслати до рук Белей дещо таке, що здавна лежало у нього для Галичини. Були це Люборадські Свидницького. Як що „Зоря“ або „Бібліотека“ Партицького не візьмуть їх для себе, хай лишаться у Белей й хай він оберне цю повість гуди, куди сам вважає за краще, щоб тільки не пропала. В другому пакеті переслав працю Мачеши — Ореста Левинського про побут жіноцтва на Україні в XVII. й XVIII. в. Ширше торкнувся свого ювілею Кониський в листі з 26. (14.) січня. Писав, що в Києві відложено його ювілей раз через недуг Кистяковського, а вдруге, що чимало людей не повернуло ще до свята до Києва. Тому „Галичина так порадувала“ його, як не сподівався. „З радістю старі очі не втерпіли і розумілися“. Особливо втішили його привіти від львівської молоді, від „Січ“ й від селян. Не сподівався дожити „до такої великої нагоди“. Придумав подякувати всім через „Діло“ (пор. лист до редактора „Діла“, 1885, ч. 7). „Зоря“ не порадувала його. Люди просто глазували з „Подорожей“ Михайла Подолінського. „Таки справді вона і незвичайна і нічкерна“. За те втішило його 1. ч. „Буковини“. Позавчора бачив редактора „Зари“, питав його, чи одіслав гроші Белей, й одержав обіцянку, що відомше в день написання листу.

В листі з 15. (3.) лютого розпорядив Кониський, щоб решту грошей, які лишилися у Белей, він дав на „Русько-українську Бібліотеку“ Олесницького. Тому, що „Поранної Нитки“ цензура не пустить, треба продати її в Галичині, а дохід обернути на такі видання, як „Горюхенко“. „Зоря“ вже вислав Белей 23 руб. Переслав 200 руб. на „Зорю“ хай Белей задержати поки що в своїх руках (пізніше прийшла що до цього директива від Кониського, щоб 50 руб. випа-

тити Олесницькому на „Русько-українську Бібліотеку“, а 150 руб. віддати Франкові тоді, як вийде перше число його планованого журналу). Повідомляв, що написав першу частину повісті з життя робітників, але навряд чи „Зоря“ надрукує її. А в тім повісті і велика задля „Зорі“. Але що до „Бібліотеки Діла“ — писав він — то я й досі не можу зрозуміти, якого вибору вона держиться“. З тих романів, на які він указував Гладковичеві, ні один не вполювався. Думав, що й „Жук“ не увійде туди через Підбурського, хоча він узятий із життя. Видати своїм коштом не спроможеться, бо на 20 аркушів треба багато грошей. Питав, чи є яка надія надрукувати його повість у Галичині.

Новий лист з 3. березня (19. II.) приніс звістку про приїзд Франка до Києва й постанову видавати новий журнал. Але тут же звзначував Кониський: „Додам ще, що у мене й на гадці нема, щоб нова часопись чим конкурировала або шкодила Зорі і Ділу, до котрих я лишусь і далі, чим був і досі“. Ще пізніше писав Кониський до Белей й шойно діждався від нього такого листу з 4. травня:

У Львові 4.5. 1885.

Вважаю Добродію!

Не айте і не бийте мене. Добродію, що я так давно не писав до Вас. Праця в день і в ніч, писане до „Діла“, робота передвиборча — і в Бог, хвалить відкучу і сма! То ж не айте і не бийте сердечно шире Вам душу! Я просив Олесницького написати до мене, щоб Ви вибачили мені мою молчанку, — та от не знаю, чи він послухав.

Після Вашого розпорядку я дав Олесницькому 50 руб., а чим він певно Вам вже і писав: 150 руб. держу для Франка на визначений Вами річницю. Ему до Календаря „Прогісвіт“ явсь Ваші манускрипти. Ему до календаря „Прогісвіт“ явсь Ваші манускрипти. Ви, Добродію, бунім-то писали ему, що у мене ще єсть якісь Ваші рукописи. Я відписав ему, що у мене вже нічого Вашого нема, бо „Недужий чи злочинець“, а в Вашій приписці передав „Зорі“ (і она написала), а етуди а жити я, також а Вашої приписки, передав Франкові. Коли Ви, Добродію, маєте забути хвилюнку, то напишіть ему що до „Календаря“, бо у нас тепер нема часу: всі горько до заняті виборками і віддають їм всю свою працю. Та коби з того хоч що-небудь вишло! А то правительство і Подільськ зманилися з нашим метрополітом і акції перебивають Русинам роботу. Супроти наших відкриттів складуть їм Русина, політичні нулі! — лиш на те, щоб сіло влізи в реді державні за познателством, милого слова вигоди не промовляти!

Ситуація наша тепер дуже а дуже прикра!

Смерть М. Костомарова дуже нас вразила. В найбільшій Н-рі „Діло“ містимо в фейлетоні його біографію схиляється а 2 НН-рах (написав М. Комаров). В четвер черем а вишло Вам її в куверті — і Ви будете ласкаві доповнити її пропущеними фактами і своїми споми-ми. Богато про К-ова надруковано в „Зорі“ і „Одеській Вістнику“. Ми могли-би й самі весь той матеріал використати, — та все таки Ви сто-раз се краще зробите.

Може-б Ви, Добродію, змогли і надіслати дещо для доповнення статті об цензурі? Та ще може-б кола про польний хили написали для нас до фейлетону дещо в роді очерку „Пожежа в мані“? Щоб тільки пошліде не зачепати... бо наші попи на такі річі дуже дразливі.

Остаю з глибоким поважанням

І. Белей.

Що торкається смерті Миколи Костомарова, про неї повідомна „Діло“ карткою Кониський і питав, чи воно надрукує споминок про нього та його листи до Кониського. В тій самій справі писав іще раз і просив надрукувати його споминок так, щоб перший фейлетон з ними припав на день народин Костомарова, а останній в сороковий день його смерті („Микола Костомаров. Мої згадки про него і його листи“ Кониського надруковані в „Ділі“ за 1885 р., ч. 49—52).

Низка дальших листів Кониського до Белей дотикає побуту його в Галичині в літку 1885 р. його тросу у Волочеськах при повороті, арештування й пізнішого слідства. Кониський приписував свою пригоду доносіві Плошанського. Просячи не друкувати нічого в „Ділі“ про свою пригоду в листі з 21. (9.) липня, Кониський радя устно розповсюджувати цю вістку, „най знають яке стерво Плошанський. Він написав донос до рук жандарма і все, бачите, набрехав. Своєї правди нема“. Одне три дні підніс писав Кониський вже трохи інакше. Він прохав таки подати в „Ділі“ звістку про його пригоду „Гляючи ради того, щоб Галичани знали, яка цяця Плошанський“. Повідомляв, що погодився з дукою Белей, що „Шпакові не слід вбивати себе, а треба перемогти, пережити тяжку втрату серця і взятися за діло“. Тут і додав: „Передмоу написіть, яку самі знаєте, і друкуючи „Жук“ пересилайте і мні аркуші разом з Ділом“. Жалкував, що не було Белей у Львові, коли Кониський вертався, бо були-б обговорили краще ту справу. (Повідомляв іще)

тих сусідів, в яких одна з тих культур паує несподівано, себто Польщі або Москві.

Липається нам тільки третій, один і єдиний шлях, що його вказала нам історія, шлях, на яким Україна може сповнити дану їй Богом велику історичну місію: це шлях синтезу, шлях реанімації Сходу і Заходу, візантійської та римської культури.

Тільки на тім шляху може витворитися своєрідна, органічно з минулим аязана українська держава й культурно-духова єдність і цілість.

Без сотворення такої єдності і духової синтезу процес сотворення Української Нації неможливий і немислимий.

Тому, стоячи на основах своїх старих культурно-духових традицій, а передусім своїх церков: одні на основах східно-православних, другі греко-католицьких західних, — ми мусимо наближуватись, а не віддаляючись від себе, маючи тільки одну ціль на оці: Єдність і Суверенність Нації-Батьківщини.

Тільки через обопільне пізнавання себе, а виробуванням обопільних хиб, а пошани й любові до себе, в покорі перед авторитетом церков, до яких належимо, можемо доходити до кращої будучності нашої великої спільної Батьківщини.

VII.

Погляди, висловлені мною, єдині від поглядів шан. автора, хоча в дечому з ним згідні. Але ця розбіжність не випадає з індивідуалістичної охоти за всяку ціну „мати рацію“, а просто з бажання уодностайнити її в одно русло, в один напрям, в один шлях.

Во чи не розбіжність гадок, поглядів і неодностайність ідеології була одною з основних причин нашої нещасливої минулої катастрофи? Тому хай шан. автор вибачить мені, що я дозволив собі висловити погляди відмінні від його думок. Роблю це не ради полеміки, а ради створення цієї духової спільності, без якої немислимим є повстання здорових і могутніх держав та націй.

Володимир Залозецький,
член Українського Наукового Інституту в Берліні.

Берлін, 19. 1. 1928.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Я так люблю Тебе...

Присвячую Мей — Неждий К...
Я так люблю Тебе, єдина,
Що все за тебе дав би:
Майно і кров — і що лиш мав
До мії Твоїх поклад би.

Ч безсонні ночі мрії мрів.
В безлюдні дні молився,
Щоб вийшов фатаморган —
Хоч образ Твій злигався.

Ти не прийшла... Шеміло сирце
І блі дівка як скелі.
Гей! Не воявля ти для мене,
Як ангел Ботічелі...

Гей! Не воявля ти для мене,
І нестуга на стоні...
Ти гордо вийшла, а вколо люди
Все біло і біло докляти.

Твоє краса всіх моговців,
А несприятелі твої,
І кожен усміх твої,
Немов спасення прагне.

Милі, політики, атаети
Довкола тебе роєм,
Всі думають тебе одбутти
Проблем — ти, роєм.

А вті. Вдалося тільки блуду
Вдалося сміх твій чути,
І тільки в снах безпорожніх
Уста твої вібути.

Без тебе в серці — ніч (сон),
А на душі понуро,
Без тебе світ мей тюрно,
Мой — Кандидату!

Гелантій Чіна.

Виборчий рух.

КОЛОМІЯ.

В дні 3-го грудня 1927 р. відбувся в Коломні Повіт. Нар. З'їзд Українського Нап.-Дем. Об'єднання. Простору осяг Нар. Дому виконили селяни й інтелігенція. Присутніх понад 300 осіб, делегатів із сіл. В год. 12-й отворив З'їзд короткою промовою голова Пов. Нар. Комітету о. деп. Русин. До президії обрано: о. деп. Русин, сел. Вишняковця Петра і студ. Григоревича Мисона (як секретаря). Делегат Центрального Комітету УНДО п. Корчинецький Іван виступив довгий реферат. Про виборчу організацію говорив суддя п. Сабат. По рефератах відбулася дискусія, в якій виступили о. деп. Русин, селяни: Венгренко Гриць а Ценев, Войчук а Князев, Ткач Михайло а Турки, Кукур, студ. Григоревич, студ. Малик і багато інших. Під кінець З'їзду відбувся голова УНДО а-р Дмитро Ловинський, якого присутні повитали рішучим оплеском. Він аксував присутнім вагу виборів і вагу сучасної хвилі. Всі присутні записалися за організацію національного фронту під проводом УНДО. В год. 5-й вчором о. деп. Русин заклав З'їзд. Потім до години 9-ої вчором проводилися під проводом голови УНДО наради округу Станіславів в цілі наміченні кандидати на посади.

БЕЛЗ.

Дні 18-го грудня 1927 р. відбувся Повітовий Народний З'їзд Українського Національ.-Дем. Об'єднання в Белзі. Підготовчі праці повіт. о. катедр Салук. В год. 1-й отворив З'їзд п. Лисевич Теодор. До президії ввійшли о. декан Гела, як предс., сел. Григ. Лушка а Жукея і сел. Григ. Наконечний а Цебля як заступники і сел. Кость Мигаль а Себелю як секр. Делегат Центрального Комітету УНДО а-р Львова п. Лисинський Іван виступив реферат про політичне положення українського народу під Польщею. Другий делегат п. Корчинецький Іван говорив про організаційні справи. В дискусії забирали голос м. ін: Лисевич Теодор і Мигаль Кость (найвідоміша одиниця в повіті), що висловлювалися за єдиний фронт і в рядіх УНДО. Короткою промовою заклав о. Гела в год. 4-й повол. наради З'їзду. Вибрано також Повіт. Нар. Комітет.

АРЕШТУВАННЯ У ВАРШАВІ.

Варшава, 25. січня 1928.

Арештувало тут булш. дир. департаменту міп-ства спарбу і булш. дир. будівельного банку д-ра Вишатицького й інж. Репховича на припорушення комісії боротьби з надзвичайними. Передбачується дальші арештування. Арештування наступило в зв'язі з аферою будівельного готелю „Гольдштейн" у Варшаві.

ЗАТВЕРДЖЕННЯ ДЕРЖ. ВИБОРЧИЙ ЛІСТ.

Справа номун. лісти ще неполаджена.

Варшава, 25. січня 1928.

В почі євчичила наради Гол. Виб. Комісії, яка мала затвердити внесені виб. лісти. Виб. комісар Цар захестоював правдивість підписів лісти 13 і 16, себто комуністичної і ППС лістин. Крім того представник „Гітаху" захестоював назву лісти ч. 33 а причини селі алат. нар. жидівський. Справу що погодити між собою представники „Гітаху" і повновласних лісти 33. ППС захестоювала справу назви виб. комітету ППС лістин, але анонска соп. делегата комісії не ухвалила. Загалом Комісія затвердила на засіданні всі лісти від 1—18 включно (за винятком 13 і 16) і лісти ч. 25.

ВАЛЬДЕМАРАС У БЕРЛІНІ.

Берлін, 25. січня 1928.

Вині рано приїхав тут литовський прем. Вальдемарас із жінкою. У міп-стві закорд. справ відіграв Вальдемарас мін. Штрессемайра і лорд. підсекретаря Шуберта а опісля капіт. Мареса. Пополудні держ. підсекретар Шуберт реанімував Вальдемараса в своїм їмні і Штрессемайром. Політ. наради зачнуться вині в 5 год. повол. а уряді мін-стра закорд. справ. В ітінцію Вальдемарас прийме пром. Гінденбург.

Бірма.

Гроші.

Долар 887.75—889.25, канадійський долар 883.50—884.00, корони чеські 0.2670—0.2674, австрійський шілінг 1.2500—1.2600, рум. лев 0.0533—0.0536, французький франк 0.3500—0.3530, швейцарський франк 1.7150—1.7200, ангайський фунт 43.40—43.70, німецька марка 2.1193, данський гульден 17.99, червоний 3.00—3.20, Золото: 20 кор. 36.40—36.70, 20 фланків 34.20—34.50, 20 марок нім. 42.40—42.70, 10 рублів рос. 46.80—47.20.

Срібло: кор. австр. 0.7100—0.7200, в кор. австр. 3.60—3.70, фінський австр. 1.80—1.85, рублі рос. 3.10—3.20, копійки за рубль 1.55—1.60.

Збіжжя.

Пшениця двірська 48.00—49.00, пшениця селян. 46.00—47.00, жито 38.00—39.00, ячмінь, бровар. 40.00—41.00, ячмінь на мліво 34.00—34.50, ячмінь пастинний 32.00—33.00, овес 32.00—33.00, кукуруза румунська 34.50—35.50, бараболя рафова 35.00—36.00, фасоль біла 40—50, фасоль колірова 40.00—45.00, горох північний 55—60, горох польовий 40—50, бобин 33.00—34.00, сіно 7.50—8.50, солома 4.25—4.75, гречка 40.75—41.75, льон 68.00—71.00, ріпак озимий 68.00—71.00, мука пшенична 40-пр. 82.00—84.00, мука пшенична 50-пр. 75.50—76.00, мука жита 65-пр. 59—60, грис кукурудз. 49—50, мука кукур. 34.00—35.00, отруби жита 24.25—24.75, отруби пшеничні 24.75—25.25, крупя гречані 71.00—72.00, піпшо 71.25—73.25, крупи ячмінні 56—57.50, конюшина червона 230—260, мак сірий 100—110, мак сірий 85—100, мінки жолті, нові 1.65—1.70, мінки уживані 1.50—1.60.

Театри.

„Коопер. Український Театр" під дирекцією к. Стадника (бул. Шапкевича). Перерва.

Міський великий театр:
26-го г. 7.30 „Страшний Дієр" прем'єра.
27-го „Пома Оретта"
28-го, год. 3.30 повол. „Весілля"
28-го год. 7.30 веч. „Піганіні".

Міський „Театр Новин":
26-го год. 7.30 веч. „Ад'є Мімі" цілі змінені.
27-го „Хай мене чорт..."
28-го год. 7.30 веч. „Токуоча богіна".

Кіна.

Аполло: „Любові".
„Палас": „Коханка торредора".
„Лев": „Могіла Незнаного Жовіра".
„Фатаморган": „Торговиця життя".

НОВИНКИ.

— Одиникий концерт п. д-р Софії Коранець, співачки відеської оперети, при ласкавій співучасті лялітки п. Володимири Бонейко, відбувається дні 6. березня у великій залі „Народнього Дому" на дохід від і сиріт по священиках. В концерті німає участі також жіночий хор Маріївського Товариства і музичський хор співацького Товариства „Сурма".

— 3 життя клубу „Україна" в Гамбурзі. Пишуть нам: При кінці 1927 року відбувся річні загальні Збори клубу „Україна" в Гамбурзі, на які прибули перебуваючі в Гамбурзі земляки і більшість ровкиданних на роботах в околицях міста. Збори відбувалися заїт Управління за минулий рік. Висловлено подяку Голові клубу п. О. Бучинському, секретарю п. Р. Тобіахові та скарбнику п. Г. Пиліпоку, за їх невтомну працю на користь клубу та української справи і просити їх прийняти на себе тіж самі обов'язки і на будущий рік. Після цього збори вибрали нових членів Ревізійної Комісії пп. А. Білопольського і Е. Никифорука. Українська громада в Гамбурзі невеличка, всього кількадесть душ, але тримається міцно. Товариські сходили членів клубу відбуваються регулярно щосуботи, а також збори. Гамбурзі, куди приходять газети і вся кореспонденція. На Різдвяні Сантах клубу улаштував вечірку а музикою і танцями, яка випала дуже добре. З огляду на те, що більшість членів і члених клубу подружжися а німцями та німцями, клубу посила українсько-німецький записки.

— Таком „примина", Пишуть нам: Петро Мартин, що підписався доведана від партії УНДО, заявив дні 19. січня н. р. на доповідній нараді УНДО в Скалі над Збручем, що він, маючи, єдину п'яну а УНДО, бо воно має назву помістити на кандидатський ліст до свого тамож послав-скаменник, а він а цілком разом не віра. Шко, баба а воя — конам ласка. Але всіх наших тимучих людей, окрім нас, духовно, селі держ. такими демократичними, невідомими тинами, як Петро Мартин, перестеретти.

— „Проба народньої волі". Довідуюся, що в Червонограді заплановані всі збори проти Українського Національ.-Демократичного Об'єднання „онді" на дні

27. січня н. р. Залеза віра, як тому, як ви хочете переконати при помочі „латвистів", що „Ларія тече мати" своїм кандидатом на посаду від воли парампоялі. Карина робота, як батиме не переводяться між нами у найбільш загрозованих для нас округах.

— Посидим Муссоліні? Загребський „Народній Газет" передає таку свідання: Муссоліні позначився намі дніми і в інтес королі кап. Казиміра Верголь і в ранній. Посидим мия такий підказ: пелаво рада міністрів рішила дати на монетах 2 лір, постані Муссоліні. Однак король цього рішення не затвердив. Муссоліні наставляв і Віктор Емануель порадив йому порозумітися з ціл справі а наслідником престолу і кап. Верголь. Коли Верголь артанував рішення ради міністрів, Муссоліні обраний його, а Верголь вказав його на посидим, який відбувся на другий день у президентській залі. Муссоліні ранній у голову.

— Доля російських учених. Читачко а „Комсомольський Прапор" з дня 14-го н. ж. таку статтю одного із співробітників: „Мала мені один із найвизначніших членів Атаманів, якого яля знав нескіміт „Я отацій, за два три роки віру. Я мав перевагу колекцію, дуже рідкі матеріали, спостереження, записки. Коли а їх не вилас тевер, аз зліти, вони можуть тепер пронасти для людства". Вітеі, що втрачені зналі на видання своїх праць, у розумі почала писати для чужини. Праці алат. Суворова, прозвасавши у нас і роки видзють тевер а Америці. Перше видання „Геометрії" Вернадського вийшло у Франції. Проф. Аллоєв (визначний математик) і Владимирів (монголіст) тотять видати свої студії на чужині, а в „Львовському Авіськмі Телі" вже вийшла ціла книга праць наших природознавців. Алат. Оппенбургів: ако пропонувавши видати там матеріал його есенційний а алат. Марр вказав свою працю про Грузю а Парижі. Наукова думка, найбільш культурній вартості та доверення віддають із нашого Союзу".

— Тайна передісторичних розкопок. Зраки передісторичної старовини у Франції у селі Гльозелі, що від піл року експлуатували російські археологи, знайшли між собою найбільшій факція і вірно с те передісторичні дискусії, чи вони автентичні чи фальшовані, дістати такий останній коментар. Англіський суд засудив на 12 міс. вазині антиквара Гутнера Ролдеса за піду низку фальшуваних. Зали Ролдеса сіл у чотирох стінах, він заявив представникові „Дейлі Несп", що він а автором усіх передісторичних розкопок, знайденні у Гльозелі. Він просиджував місяцями а льондонським музею і там робив копії рисунків і надписів із старих нахиток. Потім він сфабрикував старі предмети і акри їх наліпили, а ввійшли у порозуміння з одним селянином у Гльозелі, який їх заховати на гірській літ у землі, щоб ніх них заробити. Віл рішив перепісти свою „діяльність" до Франції від той хвилини, коли йому здалось, там пролати за 1500 фунт. підроблений ним лист Шекспіра одному великому шпалері. Ролдеса знав себе „персторданним містифікатором". Можна уявити собі скільки він пролаз старовини селянином зліпим у своїй крамлиці, коли він має такий талант! Французьким археологам, які знавля, що розкопки в Гльозелі автентичні не далися нічого іншого як домигачися, щоб Ролдесові дозволили показати їх він їх фабрику.

— Нероліська євита. Мадирський публіцист Велі може бути гордий за те, що неролійська євита до відомо однієї чудовий фрагмент роману афріканського короля в павош. Послушайте: неролі: „Співали жіноч мав Вата Овистіа? Пала ласком похвали: „Я а маю жіноч". Король а ласкарам морити брови: „Ані одної? „Ні, ніждної". Король вітасе дівочко і в топом емоуваля: „Не мусити бути страшенно важко жити без жіноч". Пала похвалила оку дари і стає грим неролій. Король Афріканітану поринає а задуму, а потім ласком питається: „А жінка а в іл справко масліваля престолу? " Йому розказує, але він а невдовим знає розказ і так похвали Ватіама. Є те жінка: король ані селі, які можуть вибиратися у відвідни до інших маслірів, не алаючи підігрітило про їх парети та собу? Можна уявити собі, які запити отаційно афріканський король у Берліні!

— Вира іде до бісуна. Америк. дотув капітан Вирд, що переїздив зупинити року Атаманів, заплановано до скандальній а віденній сути і знала іл Не-Йорку на одиначній конгресі „Самсон". Експонатів зривати рік, а що маслірів не алають драки, Вирд бере іл собою селі, грецьких особі: дні іл поміч селі підказує

